

VROMRaad

2006 Jaarverslag

Voorwoord

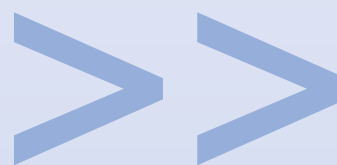
Met genoegen bieden wij u het verslag aan van het tweede jaar van de VROM-raad in deze samenstelling. Uit dit verslag blijkt dat raad en secretariaat met veel inzet en groot enthousiasme hebben gewerkt aan een groot aantal adviestrajecten. In dit verslag worden niet alleen de inhoud van de adviezen samengevat, maar ook de activiteiten belicht naar aanleiding van het verschijnen van de adviezen.

Wij hopen dat dit jaarverslag u niet alleen inzicht zal geven in wat achter ons ligt, maar ook zal doen uitzien naar de adviezen die de raad de komende jaren nog zal uitbrengen. Als uw nieuwsgierigheid is gewekt, kunt u terecht op onze vernieuwde website (www.vromraad.nl) voor meer informatie, onder andere over het nieuwe werkprogramma.

De voorzitter
Mr. H.M. Meijdam

De algemeen secretaris
Drs. A.F. van de Klundert

Voorwoord	3
1 Advisering als bijdrage aan debat	6
2 Activiteiten in 2006	10
2.1 Overzicht adviezen in 2006	11
2.2 Vervolgactiviteiten	11
Adviezen 2006	
3 Schiphol. Meer markt voor de mainport?	14
3.1 Inhoudelijk	15
3.2 Publiciteit, reacties en doorwerking	16
4 Ruimte geven, ruimte nemen. Voorstellen ter verbetering van de uitvoering van het ruimtelijk beleid	18
4.1 Inhoudelijk	19
4.2 Publiciteit, reacties en doorwerking	20
5 Briefadvies Zuiderzeelijn	21
5.1 Inhoudelijk	21
5.2 Publiciteit, reacties en doorwerking	21
6 Werklandschappen: een regionale strategie voor bedrijventerreinen	22
6.1 Inhoudelijk	23
6.2 Publiciteit, reacties en doorwerking	24

Inhoudsopgave

7	Briefadvies over het Noordvleugelprogramma	26
7.1	Inhoudelijk	26
7.2	Publiciteit, reacties en doorwerking	27
8	Stad en stijging: sociale stijging als leidraad voor stedelijke vernieuwing	28
8.1	Inhoudelijk	29
8.2	Publiciteit, reacties en doorwerking	30
9	Groeten uit Holland, qui è fantastico!	
	Advies over vrije tijd, toerisme en ruimtelijke kwaliteit	32
9.1	Inhoudelijk	33
9.2	Publiciteit, reacties en doorwerking	35
10	Slimmer investeren	36
10.1	Inhoudelijk	37
10.2	Publiciteit, reacties en doorwerking	37
Bijlagen		
1	Samenstelling raad en secretariaat	39
	Samenstelling raad per 31 december 2006	39
	Medewerkers secretariaat per 31 december 2006	40
2	Taak en werkwijze VROM-raad	41
	Taak van de raad	41
	Werkwijze	41
3	Financieel Overzicht 2006	42
	Posten personeel	42
	Posten materieel	42
4	Recente publicaties raad	43
	Publicaties 2006	43
	Publicaties 2005	43
	Publicaties 2004	43
	Publicaties 2003	44
	Publicaties 2002	44

Advisering als bijdrage aan debat

1

Thema nazorg en doorwerking

In dit tweede jaar van de VROM-raad van deze benoemingsperiode heeft de raad acht adviezen gepubliceerd. Vijf daarvan waren conform het werkprogramma strategisch van karakter en gericht op het ontwikkelen van nieuwe beleidsconcepten en gezichtspunten ter verrijking van het publieke en politieke debat. Daarnaast zijn drie (brief)adviezen uitgebracht naar aanleiding van tussentijdse departementale adviesaanvragen. Met deze adviezen vervult de raad een rol tijdens het beleidstraject in de actualiteit van bestuurlijke en politieke besluitvorming. Dit stelt niet alleen inhoudelijke kwaliteitseisen maar ook procesmatige. Aan dit type adviesaanvragen is een strak tijdspad gekoppeld en het is noodzakelijk diverse betrokkenen in het beleidsproces te consulteren en dit te betrekken bij het advies.

Met deze lijst uitgebrachte adviezen is een evenwichtige mix ontstaan van meer diepgaande en strategische adviezen die voortvloeien uit het werkprogramma en tussentijds gevraagde 'snelle' adviezen als gevolg van concrete beleidsvragen. De adviesreeks laat een grote variatie zien in onderwerpen, in termijnen, in gerichtheid op stadia van de beleidscyclus en in de wisselwerking tussen wetenschap, maatschappelijke organisaties en overheden. Hiermee wil de raad bijdragen aan de kwaliteit van het publieke debat en de politieke besluitvorming.

Naast de inhoudelijke kwaliteit van de adviezen bepaalt ook de nazorg bij de adviezen in welke mate deze een bijdrage leveren aan het publieke en politieke debat. In dit jaarverslag is extra aandacht besteed aan de 'nazorg'-activiteiten van de raad en – voor zover mogelijk – aan de manier waarop de adviezen hun doorwerking hebben gevonden.

Met nazorg wordt bedoeld op de activiteiten van de raad gekoppeld aan het uitbrengen van een advies: de aanbieding, de publiciteit (nieuwsbrieven, persberichten, debat, tijdschriftartikelen, flyers, samenvatting, aanbiedingsbrieven), de verspreiding van het adviesrapport en het geven van mondelinge en schriftelijke toelichting. In de Kaderwet Adviescolleges (1996) is als taak voor de Adviesraden gesteld 'om regering en de beide Kamers te adviseren over algemeen verbindende voorschriften of te voeren beleid van het Rijk'. Het de door een adviesraad uitgebrachte, gevraagde of ongevraagde, advies is openbaar. Het kabinet reageert binnen de wettelijke termijn in de vorm van brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer. Het parlement kan naar aanleiding van het advies en/of naar aanleiding van de kabinetreactie vragen stellen aan het kabinet of in debat gaan met het kabinet.

Daarmee is duidelijk dat de primaire doelgroep van de advisering de regering en het parlement is. De publiciteit die de VROM-raad geeft aan een advies is derhalve ook altijd in eerste instantie gericht op de bekendmaking in 'Den Haag'. Uitgaande van een klassieke opvatting van het beleidsproces en de rolverdeling zou de nazorg hiertoe kunnen worden beperkt. In een klassiek rationeel beleidsproces wordt immers een logische volgorde van processtappen doorlopen met een heldere rolverdeling: politiek en bestuur destilleren uit de maatschappelijke signalen de agenda en prioriteiten.

In een dergelijke opzet wordt er vanuit gegaan dat beleidsadviezen min of meer objectief en waardenvrij kunnen zijn en dat de adviseur volledig buiten de besluitvorming staat. Deze opzet gaat bovendien uit van voornamelijk gevraagde adviezen in een enkelvoudige relatie tussen het kabinet als opdrachtgever en adviesraad als adviseur. Bestuur en politiek bepalen in eerste instantie over welke maatschappelijke vraagstukken er behoefte is aan advies. In het advies kan

het vraagstuk worden geanalyseerd; kunnen alternatieve oplossingsrichtingen worden onderscheiden en kan de raad criteria aandragen om de alternatieve maatregelen te beoordelen of een beargumenteerde voorkeur uit te spreken.

Als de beleidsprocessen altijd zo rationeel en lineair zouden verlopen en als alle adviezen op deze wijze in het beleidsproces zouden functioneren, is niet alleen beperkte nazorg nodig maar is ook de doorwerking van een advies direct en betrekkelijk eenvoudig te bepalen: aan de hand van de kabinetsreactie op een advies en de wijze waarop in de interactie tussen regering en parlement uiteindelijk het beleid wordt vastgesteld.

De beleidspraktijk zit vaak complexer in elkaar. Er zijn veel verschillende betrokkenen die het besluitvormingsproces beïnvloeden: burgers, maatschappelijke organisaties, wetenschap, professionals, bedrijfsleven, media, bestuur en politiek. De relaties tussen deze betrokkenen zijn veelvormig. Het uiteindelijke besluit is vrijwel altijd het onderhandelingsresultaat uit een pluralistische arena van een groot aantal, onderling sterk verschillende, maatschappelijke groeperingen. Allerlei vormen van argumentatie en beïnvloeding spelen daarin een rol. Allerlei deelnemers aan het publieke debat kunnen argumenten ontleen aan openbare adviezen om bepaalde belangen te articuleren in de agendering en prioritering van maatschappelijke problemen en voor het beïnvloeden van de aard en zwaarte van in te zetten beleidsmaatregelen door het openbaar bestuur. Bovendien is het beleidsproces meestal niet lineair maar cyclisch of nog complexer. Zo beschouwd zijn adviezen niet alleen de (externe) voeding van de besluitvorming van regering en parlement. Ze maken deel uit van het beleidsproces en het komt de kwaliteit van het publieke debat en politieke besluitvorming ten goede als alle betrokkenen kennis kunnen nemen van de verschillende gezichtspunten die onder andere via adviezen beschikbaar komen. In deze benadering

moeten nazorgactiviteiten zich niet alleen richten op de primaire doelgroep van bestuur en politiek in Den Haag. Evenzo verloopt in deze benadering de doorwerking, zeker van strategische adviezen gericht op middellangetermijn beleid, in hoge mate indirect en langs veelzijdige routes.

De studie '*Doorwerking van strategische beleidsadvisering*'¹ verkent de variëteit en complexiteit van doorwerkingspatronen. In deze studie wordt onder andere ingegaan op de *omvang en wijze van verspreiding* van het advies bij de potentiële gebruikers, over de taak van een adviesraad in het zelfstandig *agenderen* van items en in het toepassen van nieuwe concepten waarmee op een andere wijze tegen problemen aangekeken kan worden met al dan niet een rechtstreekse werking in of gerichtheid op het publieke of politieke debat.

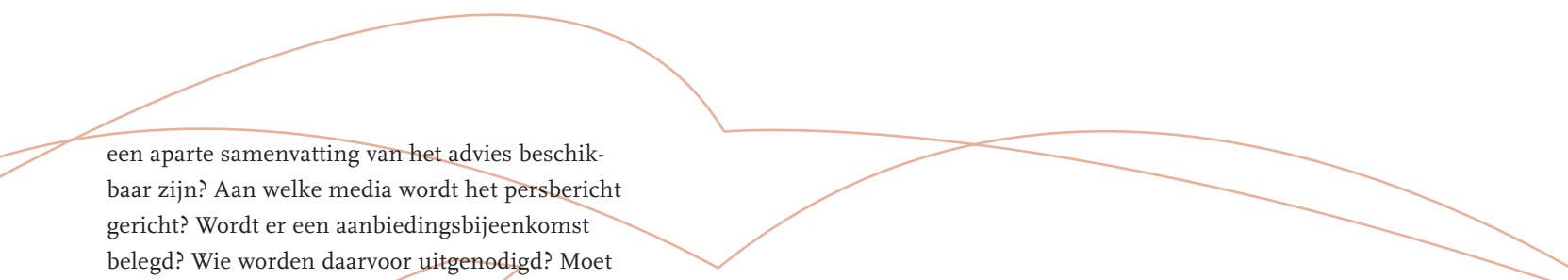
De auteurs onderscheiden een drieledige werking van een advies: als gegevensbron voor beleid, als een vorm van inspiratie voor beleid en als bron van argumenten in het maatschappelijk debat. In het tweede geval is de scope breder en meer agenderend dan in het eerste geval. De derde werking speelt meer in op een bredere doelgroep dan de directe beleidsmakers of opdrachtgevers voor het advies.

De studie maakt duidelijk dat doorwerking vele vormen kent en niet eenduidig is te beoordelen.

Nazorg is maatwerk

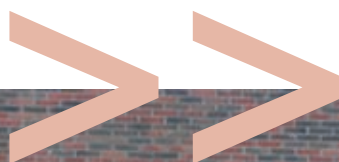
Elk advies van de VROM-raad heeft een andere werkingsfeer. Alleen al omdat elk beleidsproces anders verloopt. Om die reden wordt ook de nazorg voor elk advies op zichzelf vormgegeven. Wat zijn de primaire en secundaire doelgroepen? Hoe breed wordt het advies verspreid? Moet er

¹ Bekkers, W.J.J.M., H.J.M. Fengers, V.M.F. Homburg en K. Putters (2004) *Doorwerking van strategische beleidsadvisering*, Erasmus Universiteit Rotterdam & Universiteit van Tilburg

een aparte samenvatting van het advies beschikbaar zijn? Aan welke media wordt het persbericht gericht? Wordt er een aanbiedingsbijeenkomst belegd? Wie worden daarvoor uitgenodigd? Moet er een aparte persconferentie worden belegd? Wordt er ingegaan op uitnodigingen voor congressen en symposia? In welke vaktijdschriften wordt gepubliceerd?

In dit jaarverslag wordt bij elk advies beschreven welke nazorgactiviteiten de raad heeft ondernomen en in welke mate er nu al sprake is van vormen van doorwerking.

A photograph of three children playing soccer in a park. The child in the center is jumping over a yellow cone. The child on the right is running. The child on the left is in the background. A soccer ball is on the ground in the foreground. The ground is paved with cobblestones. There are trees and a building in the background. The image is partially obscured by a white graphic element on the left and bottom.

Activiteiten in 2006

2

2.1 Overzicht adviezen in 2006

De volgende adviezen vloeien voort uit het werkprogramma van de raad: 'Ruimte geven, ruimte nemen', 'Werklandschappen', 'Stad en stijging', 'Groeten uit Holland' en 'Slimmer investeren'. Een deel van de in 2006 uitgebrachte adviezen is in 2005 gestart. Zo zal ook een aantal adviestrajecten uit het werkprogramma dat in 2006 is gestart pas in 2007 worden afgerond. In 2006 is over drie onderwerpen advies uitgebracht op basis van tussentijdse departementale adviesvragen: 'Schiphol', 'Zuiderzeelijn' en 'Noordvleugel'. Opvallend is het relatief grote aantal adviezen dat in samenwerking met de Raad voor Verkeer en Waterstaat en/of de Raad voor het Landelijk Gebied is uitgebracht.

2.2 Vervolgactiviteiten

In het verlengde van adviezen die zijn uitgebracht in voorgaande jaren is een aantal kabinetsreacties ontvangen en heeft de raad vervolgactiviteiten ondernomen.

Volkshuisvesting

In het verlengde van het VROM-raadadvies 'Op eigen kracht. Eigenwoningbezit in Nederland' uit 2004 en als antwoord op twee moties van de Tweede Kamer heeft de minister van VROM in 2006 haar visie op de woningmarkt² gegeven. In tegenstelling tot het advies ziet de Minister de hypotheekrenteaftrek niet als een van de oorzaken van de problemen op de woningmarkt en wil ze – mede vanwege het vertrouwen in de markt – hier ook niet aan tornen.

In 2006 is als vervolg op het advies 'Voorbij of vooruit? Woningbouwcorporaties aan zet' uit 2005 door raadslid prof.dr. P.J. Boelhouwer een bijdrage geleverd aan een expertmeeting Woningbouwcorporaties, georganiseerd door de Technische Universiteit Delft, de Radboud Universiteit Nijmegen en het Instituut voor Bouwrecht. Naar aanleiding van deze bijdrage is een artikel gepubliceerd in Bouwrecht.³ De minister van VROM heeft in 2006 haar reactie op dit advies aan de Tweede Kamer gezonden.⁴ Hierin geeft zij aan dat ze de inhoud van het advies als onderbouwing van haar beleidsvisie ziet (zoals toegezonden aan de Tweede Kamer op 12 decem-

Tabel 1: Overzicht gepubliceerde adviezen in 2006

Schiphol. Meer markt voor de mainport? Advies in het kader van de evaluatie van het Schipholbeleid	Januari 2006 (Advies 050)
Ruimte geven, ruimte nemen. Voorstellen ter verbetering van de uitvoering van het ruimtelijk beleid	Maart 2006 (Advies 051)
Briefadvies Zuiderzeelijn.	April 2006 (Advies 052)
Werklandschappen: een regionale strategie voor bedrijventerreinen Briefadvies Noordvleugel.	Mei 2006 (Advies 053) Mei 2006 (Advies 056)
Stad en stijging: sociale stijging als leidraad voor stedelijke vernieuwing	Oktober 2006 (Advies 054)
Groeten uit Holland, qui è fantastico! Advies over vrije tijd, toerisme en ruimtelijke kwaliteit	Oktober 2006 (Advies 055)
Slimmer investeren. Advies over het besluitvormingsproces bij strategische rijksinvesteringen	November 2006 (Advies 057)

2 2005-2006, 30 607, nr. 1

3 P.J. Boelhouwer, S.P.L. Kessels en V.J.M. Smit (2006) De toekomstige ontwikkeling van woningbouwcorporaties en enkele juridische dilemma's. In: *Bouwrecht*, Jrg. 34, nr. 8, pp. 716-721.

4 2005-2006, 29 453, nr. 37

ber 2005). Zij neemt de aanbevelingen van de VROM-raad over verplichte matching en visitatie niet over.

Milieu

Als gevolg van het in 2005 uitgebrachte advies *'Milieu en de kunst van het goede leven'* hebben raadsleden geparticipeerd in de dag over duurzaamheid in EU-verband en heeft de raad een bijdrage geleverd aan de *peer review* in het kader van de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling (NSDO).

Ook heeft de VROM-raad in het verlengde van hetzelfde advies twee workshops georganiseerd op verzoek van het ministerie van VROM nader uitwerking te geven aan één van de aanbevelingen. Het betrof de aanbeveling 'om een laagdrempelige organisatie op te richten voor het ondersteunen van duurzaamheidsinitiatieven die vanuit de samenleving zelf worden geïnitieerd'. In het verslag van deze workshops⁵ zijn de bevindingen van ervaringsdeskundigen opgenomen. Dit verslag is op 25 juli 2006 aangeboden aan staatssecretaris Van Geel (VROM).

De belangrijkste conclusie uit de workshops is dat met een relatief kleine, centrale 'serverorganisatie' initiatiefnemers in heel Nederland makkelijk toegang moeten kunnen vinden tot deskundige en onafhankelijke ondersteuning. Zij moeten een *receptieve en ondersteunende* omgeving aantreffen. Het is belangrijk om vooral slim gebruik te maken van bestaande organisaties in de publieke en private sfeer.

In de begeleidende brief bij het verslag geeft de VROM-raad aan dat een dergelijke netwerkorganisatie 'voor initiatiefnemers de gewenste structuur en samenhang moet brengen in het huidige, nogal versnipperde ondersteuningssysteem'. Daarbij ziet de raad drie kerntaken weggelegd voor deze organisatie:

1. doorverwijzing van initiatiefnemers naar ondersteuners in het netwerk;
2. onderhouden van het ondersteuningsnetwerk (o.a. met trainingen voor ondersteuners);
3. verzorgen van externe communicatie rond het netwerk.

De raad kan zich ook voorstellen dat deze functies worden vervuld door een bestaande organisatie, bijvoorbeeld in de vorm van een "servicebureau". Het advies sluit aan bij een door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) gesignaleerde trend. In zijn *Sociaal en Cultureel Rapport 2006*⁶ constateerde het SCP niet alleen dat de meeste succesvolle en kansrijke ontwikkelingen in de samenleving door burgers worden ingezet, maar ook dat de overheid die ontwikkelingen vaak meer hindert dan ondersteunt. Het SCP bepleit een betere benutting van de ambities en ondernemingszin van de bevolking.

In zijn brief aan de voorzitter van de VROM-raad deelt de staatssecretaris van VROM mee dat 'VROM [...] bij de ministeries van LNV, VenW, VWS, SZW en EZ zal verkennen of deze departementen het nut en de noodzaak van het oprichten van een "ondersteuningsorganisatie voor burgerinitiatieven" zien'. Deze verkenning heeft inmiddels geresulteerd in een onderschrijving van het nut en de noodzaak. In vervolg op deze erkenning heeft het ministerie van VROM een onderzoek uitbesteed naar de meest geëigende vorm van de beoogde ondersteuningsorganisatie, als zelfstandige organisatie of als onderdeel van een bestaande organisatie. Gestreefd wordt de nieuwe organisatie per 1 januari 2008 van start te laten gaan.

5 VROM-raad (2006) *'Wat kan ik voor u doen? Ideeën voor verbetering van de ondersteuning van duurzaamheidsinitiatieven uit de samenleving'*. VROM-raad, Den Haag.

6 SCP (december 2006) *Investeren in vermogen. Sociaal en Cultureel Rapport 2006*, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

3

Schiphol. Meer markt voor de mainport? Advies in het kader van de evaluatie van het Schipholbeleid

3.1 Inhoudelijk

Bijdrage raden aan evaluatie Schipholbeleid

Op verzoek van de staatssecretarissen van Verkeer en Waterstaat en VROM hebben de VROM-raad en de Raad voor Verkeer en Waterstaat in samenwerking elk een advies uitgebracht als bijdrage aan de evaluatie van het Schipholbeleid. De raden hebben zich uitgesproken over de houdbaarheid en hanteerbaarheid van de voorlopige bevindingen van de bewindslieden naar aanleiding van een aantal onderzoeksrapporten. Daarnaast beogen de raden ook een bijdrage te leveren aan een beleidsagenda voor de verbetering van het Schipholbeleid.

Gezamenlijke conclusies

De raden trekken in hun adviezen gezamenlijk als conclusies dat:

- de in het Schipholbeleid beoogde ‘duurzame balans tussen de ruimte voor de mainport Schiphol en de negatieve effecten van het vliegverkeer’ niet wordt bereikt;
 - het huidige stelsel van milieuregels en -normen te weinig flexibel is en onvoldoende prikkels oplevert om luchtverkeer en leefbaarheid te optimaliseren;
 - het stelsel als nodeloos ingewikkeld en onvoldoende transparant wordt ervaren;
 - het stelsel bovendien slecht aansluit bij de beleving van omwonenden;
 - er bij omwonenden opvallend weinig vertrouwen is in het beleid;
 - het Schipholbeleid er toe leidt dat het toegestane aantal starts en landingen tegen grenzen gaat aanlopen, waarbij een tijdige bijsturing van hetzij de luchtvaart hetzij de milieuruimte niet meer mogelijk is;
 - bij hoge groei van het luchtverkeer deze grenssituatie zich al in 2008 voordoet;
 - hierdoor het aantal en de frequentie van de intercontinentale verbindingen van en naar Schiphol onder druk kan komen te staan;
- aantasting van deze vestigingsplaatsfactor risico’s oplevert voor de economische ontwikkeling van de Randstad.

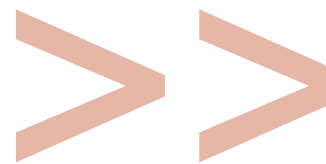
In zijn advies gaat de VROM-raad vooral in op de verantwoordelijkheidsverdeling en milieueisen om tot een effectiever Schipholbeleid te komen.

Verdeling verantwoordelijkheid

De VROM-raad stelt een andere verdeling voor van verantwoordelijkheden met een duidelijkere scheiding tussen overheid en luchtvaartsector in verband met de stuurbaarheid, de handhaafbaarheid en de verantwoording van het Schipholbeleid. De VROM-raad bepleit een situatie waarin Schiphol en het daarop gerichte luchtverkeer meer als ‘normaal bedrijf’ in een internationale markt worden benaderd. Daarin past volgens de raad ook dat op decentraal niveau een ‘markt’ wordt geconstrueerd waarop binnen zekere grenzen een uitruil kan plaatsvinden van ruimte voor luchtvaart en aspecten van leefbaarheid en ruimtegebruik. Hierbij past bovendien dat de decentrale overheden meer verantwoordelijkheid krijgen voor de uitwerking van het ruimtelijk beleid in de regio.

Milieubeleid

Met betrekking tot het milieubeleid voor Schiphol bepleit de raad een verdere toespitsing op normen voor de gewenste milieukwaliteit in de leefomgeving. De raad neemt daarmee afstand van de “rekenkundig geconstrueerde, intermediaire grootheden, ergens op de schaal tussen emissie en immissie”, die in het huidige milieustelsel voor Schiphol zo’n centrale plaats innemen. De wijze waarop de gewenste milieukwaliteitsnormen worden gerealiseerd moet volgens de raad meer dan in het huidige stelsel een verantwoordelijkheid van de luchtvaartsector worden.

3.2 Publiciteit, reacties en doorwerking

De 'second opinion' van de VROM-raad op de voorlopige bevindingen van de bewindslieden met betrekking tot de effectiviteit van het Schipholbeleid heeft een beperkte directe doorwerking gehad in het kabinetsbeleid. Het advies is mondeling en schriftelijk toegelicht aan de Vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat van de Tweede Kamer in de behandeling van het kabinetsstandpunt over het Schipholbeleid. In het *ROMagazine* verscheen in april 2006 het artikel 'Schipholbeleid opnieuw onder druk', waarin de strategische aandachtspunten van de raad voor het kabinet zijn toegelicht.⁷ Verder is een samenvatting van het advies opgenomen in het eindrapport over de evaluatie van het Schipholbeleid.⁸ In de conclusies over de effectiviteit van het Schipholbeleid klinken vragen en kanttekeningen door die ook zijn aangedragen door de VROM-raad. Een van deze conclusies uit de evaluatie bevestigt bijvoorbeeld de twijfel van de VROM-raad over de houdbaarheid van de mainportdoelstelling bij een voortgaande groei van de luchtvaart van en naar Schiphol. En in een andere conclusie klinkt de kritiek van de raad door op de indirecte en weinig begrepen relatie tussen de vigerende normen voor geluidshinder rond Schiphol en de daadwerkelijke beleving van deze hinder door omwonenden.

Tegen deze achtergrond heeft het kabinet bij zijn standpuntbepaling in april 2006⁹ de volgende aanbevelingen van de VROM-raad overgenomen:

- Omwonenden en het regionale bestuur krijgen van het kabinet meer vrijheid om samen

met de luchtvaartsector afspraken te maken over vermindering van de overlast, compensatie en woningbouw.

- Het kabinet wil het luchtverkeer bundelen om de overlast te concentreren. Dat maakt overlast beter voorspelbaar én biedt meer kansen voor betere compensatie van overlast.

Andere aanbevelingen van de raad – onder andere voor ontwikkeling van een normenstelsel dat directer stuurt vanuit kwaliteitsnormen voor het leefmilieu en voor een handhaving van geluidsnormen op basis van metingen – zijn niet overgenomen door het kabinet.

7 T. van der Ham (2006) 'Schipholbeleid opnieuw onder druk'. In: *ROMagazine*, jaargang 24, nr. 4, Hans Delissen, Den Haag.

8 VROM en VenW (2006) *Eindrapport Evaluatie Schipholbeleid*. Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Den Haag.

9 Kabinet Balkenende III (2006) *Kabinetsstandpunt Schipholbeleid*, Den Haag.

4

**Ruimte geven, ruimte nemen.
Voorstellen ter verbetering van de
uitvoering van het ruimtelijk beleid**

4.1 Inhoudelijk

Neem onzekerheden weg

Ruimtelijke plannen komen niet of laat ten uitvoer. Wat er wel wordt gerealiseerd heeft vaak niet de gewenste kwaliteit. In de afgelopen periode is een nieuwe *Nota Ruimte* opgesteld met een nieuwe verdeling van verantwoordelijkheden. Met nieuwe wettelijke instrumenten moet het ruimtelijk beleid sneller en beter kunnen worden uitgevoerd. De raad pleit met dit advies voor een grotere daadkracht bij de uitvoering van het ruimtelijk beleid.

Sturing is in de *Nota Ruimte* uitgewerkt aan de hand van de slogan ‘decentraal wat kan, centraal wat moet’. Hiermee is nog niet duidelijk wat men van elkaar mag of moet verwachten. De raad meent dat de Minister daar meer duidelijkheid over moet geven. ‘Decentraal wat kan’ betekent: *ruimte geven!* Duidelijk moet zijn welke ruimte de partijen krijgen, wat er van hen wordt verwacht en hoe het Rijk hen daarbij helpt. Tegelijkertijd moet duidelijk zijn welke ruimte het Rijk hierbij zelf inneemt. ‘Centraal wat moet’ betekent: *ruimte nemen!* Welke zaken worden centraal geregeld? Wat staat er op de nationale ruimtelijke agenda en waar geeft het Rijk geld aan uit?

Geef duidelijkheid over de rijksagenda

Minister van VROM geef meer duidelijkheid over de rijksagenda voor het fysieke leefmilieu. Voeg daar ook langetermijnvraagstukken aan toe en organiseer hier interdepartementaal commitment voor. Dit betreft onder meer vraagstukken die grens- en sectoroverschrijdend zijn, zoals klimaatverandering, zeespiegelstijging, waterberging, de congestie in de Randstad, het Groene Hart, groot-schalige stedelijke ontwikkelingen, bescherming en ontwikkeling van landschappen. Definieer de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur uit de *Nota Ruimte* en geef aan welke verantwoordelijkheid het Rijk hierin neemt. Leg ook uit op welke wijze de kwaliteitsborging feitelijk geregeld wordt.

Neem de regie

Er worden nieuwe Europese en sectorale regels ontwikkeld die de uitvoering van ruimtelijke projecten onnodig belemmeren. Daarom moet de minister van VROM in relatie tot Europa en tot de andere departementen haar regierol versterken als het gaat om regelgeving die de ruimtelijke ordening beïnvloedt. Dit betekent herstel van de bovensectorale ruimtelijke afweging.

Vinger aan de pols

Het is erg belangrijk dat de minister van VROM de ontwikkeling van de nieuwe ‘checks and balances’ bewaakt en deze waar nodig versterkt, bijvoorbeeld met instrumenten uit het bedrijfsleven, zoals ‘naming and shaming’, het actief terugvorderen van subsidies en monitoring (onder andere met de *Monitor Plan capaciteit*).

Bewaak de lange termijn

Decentrale overheden en marktpartijen neigen tot kortetermijndenken en zijn gevoelig voor conjuncturele schommelingen. In de samenwerking met deze partijen heeft het Rijk de bijzondere verantwoordelijkheid voor het volgen en agenderen van langetermijnvraagstukken.

Minister: zorg dat anderen hun taken kunnen waarmaken en decentrale overheden, verbeter uw uitvoeringspraktijk

De decentrale overheden moeten kunnen beschikken over voldoende instrumenten en middelen. Anders kunnen ze hun nieuwe taken in de uitvoering niet oppakken. Het gaat hierbij ook om het bevorderen van de kwaliteit van het lokaal en regionaal bestuur en het ambtelijk apparaat. Marktpartijen geven aan dat bij overheden vaak vergeefs gezocht wordt naar deskundigen. De overheid dient te investeren in haar eigen inhoudelijke en procesexpertise.

Trek samen op

De onderlinge afhankelijkheden tussen overheid, markt en maatschappelijke organisaties zullen steeds sterker toenemen. Het is daarom noodzakelijk dat relaties actief worden onderhouden. De raad vindt het daarom van belang dat de minister van VROM actief naar buiten treedt, partijen aanspreekt op hun verantwoordelijkheden en waar nodig met raad en daad de helpende hand biedt. De slogan 'decentraal wat kan, centraal wat moet' geeft onvoldoende aan dat de uitvoering van het ruimtelijke beleid een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle partijen is.

4.2 Publiciteit, reacties en doorwerking

Bij de aanbieding van het advies heeft de minister van VROM aangegeven het advies en de timing ervan te waarderen. In de kabinetsreactie van 11 juli 2006 is dit bevestigd: "De aanbevelingen van de VROM-raad zijn een welkome steun in de rug bij de acties die ik heb ingezet en nog ga inzetten om daadkrachtige uitvoering te geven aan het nieuwe ruimtelijk beleid". In de brief noemt de Minister voorbeelden van deze acties. Belangrijk resultaat is dat de aanbevelingen van de VROM-raad gebruikt zijn in de geactualiseerde *Uitvoeringsagenda Nota Ruimte 2006-2008*. Ook heeft een werkgroep, bestaande uit medewerkers van VNG, IPO en VROM, bij de uitwerking van het bestuurlijk afsprakenkader ('*Nota Ruimte: Ieder zijn rol*') expliciet aandacht besteed aan de aanbevelingen uit het VROM-raadadvies.

In de vakpers is op bescheiden wijze aandacht geweest voor het advies, onder andere in *ROM*, *Cobouw* en de *IKCRO-Nieuwsflits*. In de reacties wordt de analyse van de VROM-raad grotendeels gedeeld. Via diverse presentaties bij onder andere NEPROM, het departement van VROM en de Provincie Noord-Brabant is het gedachtegoed van dit advies verder verspreid. Hans van der

Cammen constateert in *ROM*¹⁰ dat de VROM-raad diverse vluchtroutes blokkeert om problemen in de uitvoering via nieuw beleid op te willen lossen: "O zo gemakkelijk schieten we bij een tegenvallende implementatie terug in de groef van beleidsontwikkeling".

10 Cammen, Hans van der (2006) Ruimte geven en ruimte nemen. In: *ROMagazine*, jaargang 24, nr. 6, pp. 29-31, Den Haag.

5

Briefadvies Zuiderzeelijn

5.1 Inhoudelijk

In het briefadvies wijzen de VROM-raad, de Raad voor Verkeer en Waterstaat en de Raad voor het Landelijk Gebied de aanleg van de Zuiderzeelijn af. De ministers van VenW, EZ en VROM hebben de drie raden om advies gevraagd in het kader van een uitgebreide studie van de interdepartementale projectorganisatie Zuiderzeelijn (van VenW, VROM en EZ) naar de snelle OV-verbinding Amsterdam – Groningen via het Zuiderzeelijntracé en varianten daarop.

Het advies is tot stand gekomen op basis van een analyse van de resultaten van verschillende relevante onderzoeken en op basis van gesprekken met deskundigen en bestuurders. Daarnaast is het advies uit 2001 van de Raad voor Verkeer en Waterstaat en de VROM-raad opnieuw tegen het licht gehouden.

De raden zijn van mening dat de investeringen in de aanleg van die lijn onvoldoende bijdragen aan een verbetering van de economische positie van de noordelijke provincies. De raden adviseren het kabinet de economie van Noord-Nederland te stimuleren door te investeren in maatregelen die

de kenniseconomie bevorderen en te investeren in oplossingen voor de regionale bereikbaarheid. Tevens concluderen de raden dat publieke investeringen in hoogwaardig openbaar vervoer van de Noordvleugel noodzakelijk zijn, in samenhang met investeringen in rode, groene en blauwe kwaliteit. Dergelijke investeringen zijn van groot belang voor versterking van de internationale economische concurrentiekracht en om de bereikbaarheid van de Noordvleugel op peil te brengen.

5.2 Publiciteit, reacties en doorwerking

Eén dag voor de officiële aanbieding van het advies kondigde de minister van VenW aan dat zij het kabinet adviseerde om af te zien van de aanleg van een hogesnelheidslijn op het zogenaamde Zuiderzeelijntracé. In de media werd hier uitgebreid aandacht aan besteed.

In de landelijke media was er de dagen daarna nauwelijks aandacht voor het advies van de drie raden. In lokale media (Friese en Groningse radio en televisie, Flevopost) is wel nader ingegaan op het advies.

6

Werklandschappen: een regionale strategie voor bedrijventerreinen

6.1 Inhoudelijk

De VROM-raad stelt in dit advies dat het overheidsbeleid voor bedrijventerreinen achterhaald is. De raad adviseert een stevige vernieuwing van de huidige bedrijventerreinenplanning door te voeren om hogere kwaliteit en meer economisch voordeel van bedrijventerreinen te bereiken.

Hierbij is regionale samenwerking van overheden nodig en moet beter worden samengewerkt met ondernemers en andere marktpartijen. Zij kunnen zowel de ontwikkeling als het langetermijnbeheer van terreinen op zich nemen. De VROM-raad vindt deze veranderingen noodzakelijk om hiermee de neerwaartse spiraal te doorbreken én om beter in kunnen te spelen op veranderingen in de markt.

Regionale samenwerking noodzakelijk

De VROM-raad constateert een vicieuze cirkel van gemeentelijke concurrentie. Gemeenten bieden nu grond zo ruim en zo goedkoop aan dat verhuisbewegingen van ondernemers naar nieuwe terreinen en extensief grondgebruik worden uitgelokt en de bestaande terreinen snel verouderen. In de ogen van de VROM-raad is regionale samenwerking noodzakelijk om dit patroon te doorbreken. Regionale samenwerking biedt nog meer voordelen. Het schept kansen om afspraken te maken over herstructurering van terreinen in de regio, over een gedifferentieerd aanbod van typen werklandschappen. En dit is bovendien een belangrijke voorwaarde voor regionale verevening tussen oude en nieuwe terreinen. In de regionale strategie moeten gemeenten niet alleen meer met elkáár samenwerken, maar moeten zij ook meer ruimte geven aan ontwikkelaars, beleggers en ondernemers om hun verantwoordelijkheid voor kwaliteitszorg op en rond werkgebieden op te pakken.

Overheid: streef naar functiemenging op bestaande én op nieuwe terreinen

De nieuwe term ‘werklandschappen’ die de VROM-raad voorstelt, geeft uitdrukking aan de meer integrale en vraaggerichte manier van denken over werklocaties. Bedrijventerreinen moeten uit hun isolement worden gehaald en onderdeel worden van het stedelijk landschap. De voorstellen van de VROM-raad leveren zowel economisch voordeel als ruimtelijke kwaliteit.

Juist de combinatie van werken met andere functies biedt kansen voor duurzame en levendige (woon)werklandschappen. Een meer flexibele wetgeving ten aanzien van milieuzonering kan de ontwikkelingsdynamiek versterken. Voor hindergevende bedrijvigheid blijven aparte terreinen nodig, die dan wel verboden zijn voor bedrijven die wél in bebouwd gebied ingepast kunnen worden.

Overheid en markt: richt de aandacht primair op bestaande terreinen

Het ontwikkelen van steeds nieuwe bedrijventerreinen stimuleert verhuisstromen en leidt mede hierdoor tot leegloop en snellere veroudering van bestaande terreinen. De aandacht moet primair gericht zijn op de bestaande voorraad. Het Rijk kan onder voorwaarden de overdrachtsbelasting bij herstructurering afschaffen.

Gemeenten: maak in regionaal verband afspraken over de grondprijs

De concurrentie op grondprijzen tussen gemeenten leidt tot onzorgvuldig ruimtegebruik en gederfde inkomsten die hard nodig zijn voor investeringen in ruimtelijke kwaliteit op bedrijventerreinen. De raad pleit voor een reële grondprijs die ten minste gelijk is aan de kostprijs en bij voorkeur overeenkomt met de kostprijs plus opslag.

Regionale regie: ook een taak voor Rijk en provincies

Voor meer regionale regie moet het voorstel voor de nieuwe Grondexploitatiewet worden aangevuld met de mogelijkheid voor regionale verevening tussen niet-aaneengesloten locaties, onder de voorwaarde dat een regionale werklandschappenvisie hieraan ten grondslag ligt. De provincies en het Rijk kunnen regionale samenwerkingsprojecten stimuleren.

Gemeenten: werk meer samen met marktpartijen en treed zonnodig terug

Gezien de brede marktkennis en een open oog voor rendement en risicoaspecten pleit de raad voor een grote rol van de markt, onder meer bij het in één hand ontwikkelen én beheren van werklandschappen. Gemeenten kunnen een stap terug doen als ontwikkelende partij, maar moeten er in regionaal verband voor zorgen dat er geen overaanbod ontstaat in de regio.

Gemeenten: intensiveer de samenwerking met ondernemers en start met 'quick wins'

Van ondernemers mag verwacht worden dat zij, als mede-eigenaar, huurder of beheerder van het bedrijventerrein, (mede) verantwoordelijkheid nemen voor de kwaliteit ervan. Gemeenten kunnen het draagvlak van ondernemers voor kwaliteitszorg op en rond werkgebieden verhogen met 'quick wins'. Om het probleem van 'freeriders' bij doorverkoop te voorkomen kan het Rijk aanvullend een regeling maken voor kwalitatief lidmaatschap van een parkmanagementorganisatie.

Rijksoverheid: verbeter de informatievoorziening voor het 'werken'

Naast kwantitatieve prognoses zouden nadrukkelijk ook trends in de vraag naar verschillende kwaliteitskenmerken (bedrijfstypen, bereikbaarheid etcetera) in beeld moeten worden gebracht. Introduceer een regionale footprint, die een integraal beeld geeft van de totale impact van

een werkgebied op de omgeving, op het vervoerssysteem en de woningmarkt.

6.2 Publiciteit, reacties en doorwerking

"Het roer moet en kan om", zo luidt de indringende boodschap van de VROM-raad bij de presentatie van dit advies tijdens een groot seminar dat de raad op 29 juni 2006 organiseerde. Bij het seminar waren ongeveer tachtig genodigden uit de diverse betrokken geledingen (bestuur, regio, bouw etcetera) aanwezig. De minister van VROM en de genodigde Kamerleden waren helaas op het laatste moment verhinderd wegens spoedkabinetsberaad. Een paar uur later viel het kabinet.

Publiciteit

Ondanks de politieke ontwikkelingen kreeg het advies direct veel publiciteit in de vorm van artikelen, krantenberichten, vele referenties naar het advies en talloze bijeenkomsten waar het advies besproken is.

Vlak na de publieke presentatie heeft het vaktijdschrift *Bedrijventerrein* een hoofdartikel aan het advies gewijd en geeft een eerste peiling van reacties. En het tijdschrift *S&RO* brengt een themanummer uit over bedrijventerreinen met daarin een interview met voorzitter Henry Meijdam over het advies. Van de aandacht in landelijke dagbladen is een groot artikel van het *Financieel Dagblad* noemenswaardig. Daarnaast haalt het advies die week de voorpagina van *Cobouw* en *Binnenlands Bestuur*.

Bijeenkomsten

Ook in de regio's wordt het advies goed ontvangen. Voorzitter Henry Meijdam heeft aan vele verzoeken voldaan om het advies te presenteren aan regionale en lokale bestuurders en ambtenaren en er over te debatteren. Dergelijke bijeenkomsten zijn onder andere georganiseerd in

de regio Haaglanden, Oude Rijnzone, Gooi- en Vechtstreek, provincie Utrecht en SEOR Lelystad. Daarnaast is de VROM-raadvoorzitter gastspreker over het advies op diverse congressen, zoals op de *Elsevier Actualiteitendag Bedrijventerreinen* en het *NIROV-congres* getiteld 'Van bedrijventerrein naar Werklandschappen'. Dit NIROV-congres wordt de komende tijd nog tweemaal herhaald.

Opvallend is dat de term 'Werklandschappen' breed wordt overgenomen. Ook in diverse bijeenkomsten waar wij niet als spreker optreden, bijvoorbeeld een studiedag georganiseerd door natuur en milieu hierover, staat ons advies centraal.

Kabinetsreactie

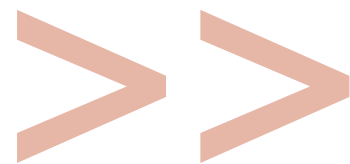
In de kabinetsreactie op het advies 'Werklandschappen'¹¹ d.d. 19 januari 2007, geven de minister van VROM en de staatssecretaris van EZ aan dat het kabinet de denkrichting uit het VROM-raadadvies op hoofdlijnen onderschrijft. De VROM-raad heeft naar het oordeel van het kabinet een "diepgaande en gedegen analyse van het vraagstuk" gemaakt. Hoewel het volgens het kabinet primair aan de decentrale overheden is om te zorgen voor tijdige planning van bedrijventerreinen binnen de kaders van de *Nota Ruimte*, is er een aantal signalen die nopen tot een nadere bezinning. In dat kader zijn reeds enkele acties in de nieuwe *Uitvoeringsagenda Ruimte 2006-2008* opgenomen inzake bedrijventerreinen. Daarnaast kondigt het kabinet twee nadere onderzoeken aan: één naar de praktijk van regionale afstemming en één naar bereidheid van de markt tot investeringen in werklandschappen. Bij beide studies zal de praktijk in het aangrenzende buitenland worden onderzocht.

In het Algemeen Overleg op 30 mei 2007 debatteert de Kamer over de kabinetsreactie op het VROM-raadadvies mede in relatie tot 'verrommeling' en het beleidsprogramma van het nieuwe kabinet.

Andere reacties

Ook het IPO heeft gereageerd op advies. In de reactie herkennen en erkennen de provincies de centrale rol die het advies aan de provincies toekent als regisseurs van de regionale samenwerking. Daarnaast hebben ze enkele kanttekeningen bij het advies. De reactie besluit met het uitwerken van enkele concrete activiteiten waaronder pilots op het vlak van regionale samenwerking. Verder heeft de Onderwijsraad in het advies aanleiding gezien om samen een koppeling te verkennen met 'leren'. Hiertoe is op 1 december 2006 een expertmeeting georganiseerd over leerwerklandschappen op Leerpark Dordrecht. Inmiddels is besloten dat de VROM-raad samen met de Onderwijsraad in 2007 een advies opstelt over leerwerklandschappen.

Het advies heeft grote weerklank opgeroepen. Voor het bepalen van de uiteindelijke directe en indirecte doorwerking van dit advies zal nog enige tijd nodig zijn.

11 2006-2007, 30 800 XI, nr. 75

7

Briefadvies over het Noordvleugelprogramma

7.1 Inhoudelijk

Op verzoek van de ministers van VROM en van Verkeer en Waterstaat hebben de VROM-raad en de Raad voor Verkeer en Waterstaat gezamenlijk Open Ronde Tafels georganiseerd over het *programma Noordvleugel Randstad* (uitvoeringsprogramma Nota Ruimte). Hiervoor zijn wetenschappers, maatschappelijke organisaties en bestuurders uit de regio uitgenodigd. Na iedere Ronde Tafel hebben de raden 'Tussentijdse Bevindingen' uitgebracht die zijn betrokken bij de voorbereiding van de besluitvorming over het

programma Noordvleugel. Eind mei 2006 is het slotadvies uitgebracht.

De raden zijn van mening dat de besluiten over de Noordvleugel moeten passen binnen de strategische doelstellingen van het Rijk. Projecten in het programma Noordvleugel moeten worden beoordeeld op hun bijdrage aan de gewenste metropolitane ontwikkeling en versterking van de internationale concurrentiepositie. De ontwikkeling van de Noordvleugel moet niet alleen bijdragen aan het functioneren van de regio, maar ook aan het functioneren van de Randstad en geheel Nederland. Dit betekent dat de internationale

dimensie niet uit het oog mag worden verloren. Daarbij hoort volgens de raden een investeringshorizon die verder reikt dan 2020.

De raden geven het kabinet de volgende adviezen voor de verdere besluitvorming:

- Ga voorvarend aan de slag met de uitvoering van acht projecten uit het programma Noordvleugel.
- Kies, als kern van een metropolitane strategie, voor een schaa sprong voor Amsterdam en Almere door ze te laten ontwikkelen tot dubbelstad. Concentreer daarbij de publieke investeringen op een westwaartse ontwikkeling van Almere.
- Start de ontwikkeling van de groen-blauwe kwaliteiten van de Noordvleugel. Leg deze vast in een planfiguur met een vergelijkbare zwaarte als een planstudie en richt een kwaliteitsfonds op voor investeringen in die groene en blauwe kwaliteiten.
- Zet de ontwikkeling in gang voor een geïntegreerd openbaarvervoersysteem voor de zone Haarlemmermeer-Schiphol-Amsterdam-Almere, passend in een hoogwaardig verstedelijkingsconcept. De beste mogelijkheden doen zich voor bij een IJmeerverbinding gekoppeld aan een westelijke groei van Almere. Start daarvoor een planstudie en reserveer daar nu een substantieel bedrag voor.
- Veranker de samenwerking met de regio en de maatschappelijke partijen en markt ten behoeve van een op de lange termijn gerichte duurzame metropolitane ontwikkelingsstrategie voor de Noordvleugel en leg deze vast in een regionale structuurvisie.

7.2 Publiciteit, reacties en doorwerking

Het briefadvies van de VROM-raad en de Raad voor Verkeer en Waterstaat is op 30 mei 2006 aan minister Peijs aangeboden. De Minister waardeert de constructieve aanbevelingen uit het advies en memoreert het proces van totstandkoming van het advies. Met de rondetafelgesprekken met wetenschappers, stakeholders en betrokken bestuurders is draagvlak gecreëerd voor het programma Noordvleugel.

Publiciteit

Naast aandacht voor het advies in landelijke dagbladen is in een aantal landelijke en regionale radio-uitzendingen aan de hand van interviews de inhoud van het advies nader belicht. In de vaktijdschriften *Nova Terra* en *Rooilijn* zijn artikelen geplaatst die van de zijde van de raden zijn aangeboden.

Kabinetsreactie

In het kabinetsbesluit over het uitvoeringsprogramma Noordvleugel (de 'Noordvleugelbrief') heeft het advies van de raden een prominente plaats gekregen. De adviezen van de raden worden grotendeels onderschreven. De aanbeveling om tot een planstudie openbaar vervoer te komen neemt het kabinet over. Voor het investeren in groen-blauwe kwaliteiten zullen het Rijk en andere partijen middelen vrijmaken. Het Rijk wil hier geen aparte planfiguur voor inzetten; de uitvoering van groen-blauwe projecten wordt primair gezien als een taak voor regionale overheden. De suggestie om een regionale structuurvisie op te stellen – als instrument voor verdere samenwerking in de Noordvleugel – zal nog nader worden onderzocht.

8

Stad en stijging: sociale stijging als leidraad voor stedelijke vernieuwing

8.1 Inhoudelijk

In dit advies stelt de VROM-raad dat bestuurders en beleidsmakers in het stedelijke vernieuwingsbeleid het persoonlijk perspectief voor het individu te veel uit het oog hebben verloren. De wens van bewoners om ‘vooruit’ te komen is ondergeschikt geraakt aan de verbetering van de fysieke kwaliteit van de wijk en zaken als sociale cohesie en leefbaarheid.

Jaarlijks worden vele miljoenen euro's geïnvesteerd in de vernieuwing van stadswijken met een overwegend verouderde en goedkope woningvoorraad. Daarbij worden in de huidige praktijk twee invalshoeken gehanteerd: enerzijds de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van woningen en wijken en anderzijds de verbetering van de sociale kwaliteit van het samenleven in een wijk. Beide invalshoeken schieten tekort, zo is de conclusie van de VROM-raad. Er is te weinig aandacht voor wat bewoners dagelijks bezig houdt en zorgen baart: de zorgen om rond te komen en de ambities om vooruit te komen in het leven. Hierdoor worden volgens de raad maatschappelijke én economische kansen gemist. Steden bestaan immers bij de gratie van het aantrekken van kapitaal, en het belangrijkste kapitaal van de stad zijn nog altijd de mensen zelf.

De VROM-raad adviseert om in de stedelijke vernieuwing voortaan de wens van bewoners om vooruit te komen als uitgangspunt te nemen: ‘sociale stijging’. Daarbij gaat het er niet alleen om mensen te helpen bij de verwezenlijking van hun ambities en om eventuele belemmeringen weg te nemen. Ook moet de stedelijke vernieuwing erop worden gericht mensen die hun ambities – helemaal of ten dele – al hebben verwezenlijkt, voor de stad te behouden.

De VROM-raad stelt vier maatregelen voor.

Investeer extra in onderwijs in stedelijke vernieuwingswijken

Onderwijs is voorwaarde voor sociale mobiliteit. Een gedegen opleiding biedt kansen om succesvol de stap naar de arbeidsmarkt te zetten. Het stedelijke vernieuwingsbeleid moet hiervoor de condities creëren. Gemeenten hebben de taak scholen (inclusief HAVO/VWO) over stadsdelen te spreiden en in oude stadswijken te behouden. Zij kunnen samen met de onderwijsinstellingen ruimte en middelen inzetten voor de ontwikkeling van brede scholen als bron van permanente educatie voor kinderen én ouders. Het moet de stapelingsmogelijkheden in het onderwijs herstellen. Overheden en onderwijsinstellingen moeten zorgdragen voor goede mentorbegeleiding en samen streven naar sociaal-economisch en etnisch gemengde scholen.

Maak extra ruimte voor de economie in de wijk

Stimulerende maatregelen op het gebied van werkgelegenheid helpen bewoners verder te komen. Stedelijke vernieuwing moet nieuwe ruimte scheppen om te ondernemen. Gemeenten, corporaties en ontwikkelaars dienen ondernemerschap op wijkniveau te stimuleren door goedkope bedrijfsruimte te behouden en te realiseren en door wonen met werken te mengen. Het Rijk moet de mogelijkheden voor ondersteuning en kredieten voor startende ondernemers te verruimen. Samen met de scholen en bedrijven moet aansluiting worden gezocht tussen bedrijfsopleidingen en bedrijven in de regio.

Maak kleine stappen op de woonladder mogelijk

Lang niet iedereen slaagt er in om een wooncarrière te maken. De stappen op de woonladder zijn daarvoor te groot. Gemeenten en corporaties moeten de woonladder met een aantal treden uitbreiden, zodat er voor stadsbewoners mogelijkheden zijn om door te stromen. Starterswoningen, tijdelijke woonvormen, woonzorgarrangementen en middeldure koopwoningen in stadswijken horen

hier bij. Rijk, regio, gemeenten en corporaties moeten zich gezamenlijk richten op het vergroten van de keuzemogelijkheden voor lage inkomens op de regionale woningmarkt.

Maak meer ruimte voor sport, spel en cultuurvoorzieningen ('meer stad in de wijk')

Sport en cultuur vervullen een belangrijke rol in de ontplooiing van bewoners en in de ontmoeting van bevolkingsgroepen in de stad. Het stedelijke vernieuwingsbeleid kan hiervan de stimulator zijn. Gemeenten moeten in hun stedelijke vernieuwingsplannen voldoende ruimte voor sport- en spelvoorzieningen voor jong en oud creëren. Zij dienen niet alleen in aanleg te investeren, maar juist ook in onderhoud en beheer te voorzien van de openbare ruimte op lange termijn. Er moet aandacht zijn voor de kwaliteit en spreiding van culturele voorzieningen en voor ondersteuning van private initiatieven voor sport- en cultuurvoorzieningen.

8.2 Publiciteit, reacties en doorwerking

Het advies *'Stad en stijging'* is gepubliceerd op het moment dat de discussie over de toekomst van het stedelijke vernieuwingsbeleid en grotestedenbeleid volop wordt gevoerd. Het advies sluit aan op de reeks vele evaluaties en visies die eind 2006 zijn verschenen van het Sociaal en Cultureel Planbureau, Ruimtelijk Planbureau, de G4 en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en VROM. Het advies neemt in het debat een eigen positie in door de keuze om het vooruitkomen van bewoners expliciet als vertrekpunt voor het toekomstige stedelijke vernieuwingsbeleid te kiezen.

Publiciteit

Er is veel belangstelling voor het gedachtegoed in dit advies (de oplage van 3.500 gedrukte exemplaren is geheel gedistribueerd). Het advies heeft

aanzienlijke media-aandacht gekregen, zowel op het moment van publicatie (onder meer *Financieel Dagblad*, *Parool*, *De Gelderlander* en *BNR*) als op latere momenten (*Eindhovens Dagblad* in januari 2007).

In de vakwereld wordt intensief gedebatteerd over het advies. De verschillende kenniscentra rondom stedelijke vernieuwing en grote steden (KEI, XS-2 en KCGS) hebben veel ruchtbaarheid aan het advies gegeven. De raad ontvangt instemmende reacties uit de hoek van gemeenten, corporaties, adviesbureaus en maatschappelijke instellingen. De tenor van de reacties is: dit nieuwe perspectief van stedelijke vernieuwing is hard nodig, goed dat het door een onafhankelijke partij eens wordt gezegd. Esther Agricola (voormalig directeur van het KEI¹²) schrijft in haar column *'Een hele slimme zet'* (24 oktober 2006) dat het advies de gemoederen van de vakwereld gaat bezighouden: "Door het (oorspronkelijke) doel van de stedelijke vernieuwing opnieuw en glashelder te formuleren, wordt meteen duidelijk waarom partijen moeten samenwerken en welke eisen zij kunnen stellen aan het pakket van maatregelen, en aan elkaar." Aedes¹³ onderschrijft in een persbericht het advies en de conclusies. De SER¹⁴ deelt in het ontwerpadvies *'Lissabon in de wijk: het grotestedenbeleid in een nieuwe fase'* (maart 2007) de conclusie dat het vooruitkomen van bewoners het vertrekpunt moet vormen voor het stedelijke vernieuwingsbeleid. In de KEI-publicatie *'N12 De nieuwe consensus over stedelijke vernieuwing'* wordt het advies als richtinggevend gezien. Regelmatig wordt in artikelen en nota's een verwijzing naar het advies gemaakt.

Bijeenkomsten

Voor dit advies is veel vraag naar nazorg. Dat was al het geval voor de publicatie van het advies. Zo zijn er inleidingen gegeven op de congressen

¹² Kenniscentrum Stedelijke Vernieuwing

¹³ brancheorganisatie van woningcorporaties

¹⁴ Sociaal-Economische Raad

van Corpovenista (juni 2006) en de gemeente Breda (oktober 2006) en de expertmeeting van het ministerie van VROM (oktober 2006). Na publicatie van het advies heeft de raad inleidingen en workshops verzorgd op het jaarcongres van Aedes (november 2006), de VROM-praktijkdag 'Kijk mijn wijk' (november 2006), het bestuurlijk en ambtelijk overleg van de fysieke pijler van de G27 (december 2006 en februari 2007) en bij enkele gemeenten (Breda, Enschede, Amsterdam). In de vakbladen *ROM*, *Vitale Stad*, *S&RO* en *Aedesmagazine* heeft de VROM-raad artikelen gepubliceerd. Het advies was onderwerp van een rondetafelgesprek, georganiseerd door de raad in samenwerking met *Building Business*. Het verslag is in het februarinummer van *Building Business* verschenen. Ook in 2007 zullen nog enkele inleidingen op congressen worden verzorgd.

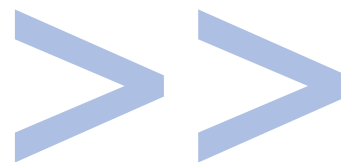
De raad heeft geparticipeerd in twee congressen. De expertmeeting 'Stedelijke middenklasse' (november 2006) is georganiseerd samen met het NIZW en NICIS. Het congres stond in teken van het advies en inleiding en voorzitterschap werden door vertegenwoordigers van de VROM-raad verzorgd. Het NIROV organiseerde met de VROM-raad het nieuwjaarsdebat 'Stad en stijging' in januari 2007 voor een breed publiek. In het voorjaar 2007 is in samenwerking met het KEI en de Haagse Hogeschool een stadsdebat georganiseerd in Den Haag, waarin het stijgingsperspectief van bewoners van stedelijke vernieuwingswijken in Den Haag centraal staat.

Doorwerking

Het is nog onduidelijk hoe het advies doorwerking krijgt in het beleid van het ministerie van VROM. De kabinetsreactie moet nog verschijnen. Wel wordt het advies geciteerd in de nota 'Steden van morgen, keuzes voor vandaag' van het ministerie van BZK (oktober 2006) en de beleidsbrief van VROM aan de Tweede Kamer 'Toekomst stedelijke vernieuwing' (november 2006). Ambtelijk wordt in positieve termen over de

inhoud gesproken, zo bleek uit de bijeenkomst (februari 2007) met beleidsmedewerkers van betrokken departementen.

Aan de stedelijke vernieuwingskoers wordt invulling gegeven door de nieuwe minister van Wonen, Wijken en Integratie. Ook lokale partijen zullen daarin hun rol moeten bepalen. Het advies zet daarvoor een aantal lijnen uit, waarbij deze bewust niet tot in detail zijn uitgewerkt. Een aantal gemeenten heeft aangegeven een plan te willen maken à la 'stad en stijging'. De term 'sociale stijging' lijkt daarbij ingang te vinden in de stedelijke vernieuwing.

9

**Groeten uit Holland, qui è fantastico!
Advies over vrije tijd, toerisme en
ruimtelijke kwaliteit**

9.1 Inhoudelijk

Vrije tijd en toerisme zijn een substantieel onderdeel geworden van de economie en dat aandeel kan aanzienlijk groeien. Ze hebben daarbij net als andere economische krachten een toenemende invloed op onze ruimte. Tegelijk geldt dat investeren in de ruimtelijke kwaliteit van een gebied een essentiële voorwaarde is om de mondiale concurrentie het hoofd te kunnen bieden. Soms verbeteren aanbieders van vrije tijd en toerisme de ruimtelijke kwaliteit. Vaak ook zorgen vrije tijd en toerisme voor ‘verrommeling’, ‘verwinkeeling’ van plekken. De vraag is of Nederland in dit toenemend ‘geweld’ overeind blijft. Dit vraagt om een robuuste verandering in de sfeer van productontwikkeling. Met dit advies schetst VROM-raad daarvoor een perspectief. Kunnen we erin slagen onze steden en ons platteland ook in de 21^e eeuw attractief te laten zijn? Met louter een ‘verleuking’ van ons land komen we er niet. Er is meer nodig. Veel meer. Daarvoor doet de raad de volgende aanbevelingen.

Vrije tijd en toerisme moeten ruimtelijke kwaliteit gaan dragen

Ondernemers en overheden moeten vrije tijd en toerisme niet langer zien als bedreigend consumptisme maar als een inspirerende producent. De Nederlandse samenleving kan aanzienlijk baat hebben van dit cluster in termen van werkgelegenheid, inkomen en een betere concurrentiepositie. De raad pleit voor het combineren van vrije tijd en toerisme met de grote overheidsopgaven deze eeuw: het op orde brengen van de waterhuishouding, het wegwerken van het woningtekort, het behoud van het culturele erfgoed, de bevordering van de kenniseconomie, de verbinding van nu nog afzonderlijke natuurgebieden en, niet in de laatste plaats, de vormgeving van de toenemende overgangszones tussen stad en platteland.

Regionale verhalen en nieuwe vraaggestuurde allianties zijn nodig

In Toscane wordt al jaren met succes geïnvesteerd in het totale culturele erfgoed en landschap van de streek. Dit advies bepleit ook overal in Nederland de ontwikkeling van samenhangende, regionale (beeld)verhalen als basis voor vrije tijd en toerisme. Beelden en verhalen die een gebied identiteit geven. Op zichzelf staande voorzieningen en gebeurtenissen in de streek krijgen er meer betekenis en diepgang door. Ergo: bezoekers tonen eerder interesse. Aanpakkende ondernemers moeten daarbij vraaggestuurde allianties sluiten en gezamenlijke nieuwe producten aanbieden. Toeristen en recreanten kiezen immers niet meer voor geïsoleerde activiteiten maar voor combinaties ervan. Een natuurgebied of museum vormen evenzeer onderdeel van een weekendtrip als hotel of nabij gelegen winkelcentrum. Ondernemers kunnen daarop inspelen met een compleet aanbod van vervoer, verblijf en vermaak afgestemd op de kwaliteiten in dat gebied.

Ondernemers: innoveer

De VROM-raad doet een appel aan ondernemers en hun belangenorganisaties om daadkrachtig medeverantwoordelijkheid te nemen voor de kwaliteit van de eigen, regionale omgeving. Willen alle aanbieders van vrijetijdsvoorzieningen met de tijd meegaan, en willen zij een prominenter rol spelen als inspirator en bron van ruimtelijke en economische ontwikkelingen, dan zijn veranderingen in cultuur en organisatie hard nodig. Een andere rol dus. Denk aan het verlevendigen van plekken met veel kantoren en vervoer met uitnodigende sport en entertainmentcomplexen en het vormgeven van aantrekkelijke woonwerkmilieus. Of denk aan meer aandacht voor de senioren-, zorg- of kenniseconomie.

Overheden: stimuleer, benoem één programmaminster

Aan overheden de taak om die veelbelovende vrijetijds- en toeristenvoorzieningen – al dan niet in publiek-privaat verband – mogelijk te maken. Met voor iedere overheid een eigen taak.

- De rijksoverheid moet nationale kaders scheppen en de versnipperde aandacht bundelen. Zes ministeries hebben nu met vrije tijd en toerisme van doen. De VROM-raad stelt voor een interdepartementaal programmaoverleg te starten onder (agenderende) verantwoordelijkheid van één minister of staatssecretaris, bijvoorbeeld onder te brengen bij het ministerie van VROM. Dit programmaoverleg kan het innoverend vermogen versterken via bijvoorbeeld een innovatieagenda of het inrichten van een kennisatelier.
- Provincies moeten een grote faciliterende rol spelen in het gebiedsgericht ‘schakelen’ tussen toerisme, recreatie, cultuur, media, sport, natuur, landbouw, kenniseconomie en zorg. Een pro-actieve rol tussen gemeenten en tussen stad en land. Een hulpmiddel kan de oprichting van functionele uitvoeringsorganen zijn in de vorm van regionale omgevingschappen met praktische gebiedsgrenzen.
- Gemeenten moeten actiever gebruik maken van beschikbare instrumenten ten aanzien van investeringsfondsen, gemeenschappelijke regelingen, grondbeleid en de toeristenbelasting. Zonder overleg met regionale allianties van ondernemers en semipublieke organisaties komt er niets tot stand.

9.2 Publiciteit, reacties en doorwerking

Het advies is op 2 november 2006 aangeboden aan de bewindslieden en gepresenteerd aan de vakwereld. Bij deze bijeenkomst waren zo'n honderd vertegenwoordigers van een breed scala aan organisaties en overheden aanwezig. De lijn van het advies werd onderschreven. Tevens toonden belangrijke partijen uit het veld (zoals Recron, ANWB, NBTC, NOC*NSF, Innovatienetwerk, PTR, TCN PP) zich bereid om te investeren in de verdere uitwerking van de lijn van het advies. Het Plaform Toerisme en Recreatie heeft positief op het advies gereageerd en deze reactie op 13 februari 2007 gestuurd naar de minister van VROM.

Om de aanbevelingen te concretiseren heeft de raad met provinciale en lokale bestuurders en met stakeholders uit regio's waar zich momenteel veelbelovende ontwikkelingen voordoen, tijdens een bijeenkomst in maart 2007 van gedachten gewisseld over de ervaringen met integrale gebiedsontwikkeling en de rol van het cluster vrije tijd en toerisme in relatie met ruimtelijke kwaliteit. Aan de hand van deze gedachtewisseling is de raad gekomen tot een eerste operationalisering van het advies in de vorm van een manifest. Dit manifest verwoordt hoe ondernemers het advies tot uitvoering kunnen gaan brengen en wat zij daarvoor nodig hebben van de overheid. Dit manifest is aangeboden aan de minister van VROM en haar betrokken collega-bewindslieden van EZ, LNV en VWS. Naast het manifest zal de VROM-raad samen met het Innovatienetwerk in 2007 een boekje uitbrengen met 'best practices'.

Publicaties

De dagbladen besteden weinig aandacht aan het advies. Wel verschijnen er veel artikelen in de vakbladen.¹⁵

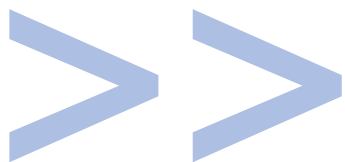
Bijeenkomsten

Onder andere op de Nederlands-Vlaamse Vrijtijdsstudiedag op 12 april 2007, *Ruimte voor Vrije tijd* wordt aandacht besteed aan het advies.

Kabinetsreactie

De kabinetsreactie wordt in de loop van 2007 verwacht.

¹⁵ Interview met Hans Mommaas door Anne Luijten in *Building Business*, december 2006, pp. 62-65; Bericht in *Blauwe Kamer* door Mark Hendriks over het advies en de presentatiebijeenkomst, december 2006, nr. 6; GastColumn van Henry Meijdam, getiteld Pretpark Nederland, in *Provincies-NL*, december 2006/januari 2007; Interview met Hans Mommaas door Maarten Bokslag, in *Recreatie*, januari 2007, nr. 1; Interview met Hans Mommaas door Olov Klijn en Eric Frijters in *Architectenweb magazine*, nummer 7 – januari 2007, pp. 22-25; Forumbijdrage (inleiding en nawoord) door Mayke Hoogbergen en Hans Mommaas in *Vrijetijd studies*, jaargang 25, 2007, nr. 1 pp. 48-50, 58-60.

10

**Slimmer investeren. Advies over
het besluitvormingsproces bij
strategische rijksinvesteringen**

10.1 Inhoudelijk

Voor de derde keer heeft de VROM-raad aan de vooravond van een kabinetsformatie een advies uitgebracht over ruimtelijk relevante rijksinvesteringen. Dit keer heeft de raad samen met de Raad voor Verkeer en Waterstaat methodische en technische aspecten van de ruimtelijke en infrastructurele investeringen van de rijksoverheid geanalyseerd. Zij komen tot de conclusie dat de grote problemen met water en mobiliteit – ook op termijn – niet oplosbaar zijn met de huidige investeringsaanpak. Zij stellen voor nu nieuwe lijnen uit te zetten, opdat wordt voorkomen dat op lange termijn de problemen nog groter worden. Dit is niet alleen nodig voor het waterbeheer (mede als gevolg van klimaatverandering) en het vervoer maar ook voor de energievoorziening en regionale (stedelijke en landschappelijke) structuurvernieuwing.

Rijksinvesteringen te weinig op lange termijn gericht

Er is te weinig aandacht voor de nationale prioriteiten die op termijn urgent worden. Met een groot deel van de rijksinvesteringen worden (via het Fonds Economische Structuurversterking - FES) in de praktijk hoofdzakelijk bestaande knelpunten opgelost. Het merendeel van de FES-middelen wordt nu verdeeld over diverse infrastructurele projecten die 'bottom up' worden aangereikt. De besteding van FES-middelen wordt te weinig programmatisch aangestuurd op basis van een langetermijnvisie. Bovendien kent de verplichte maatschappelijke kosten-batenanalyse een aantal vooringenomenheden waardoor bij de (rendements)beoordeling van rijksinvesteringen langetermijninvesteringen per definitie slechter scoren dan knelpuntoplossende investeringen.

Bereid investeringen beter voor

De VROM-raad en de Raad voor Verkeer en Waterstaat bevelen de rijksoverheid aan om verder vooruit te kijken aan de hand van toekomst-

verkenningen en -scenario's van de planbureaus. Dit betekent niet dat nu al van alles moet worden vastgelegd in (blauwdruk)plannen; evenmin dat financiële reserveringen voor een langere periode in beton moeten worden gegoten. Ver vooruitkijken betekent: strategisch plannen en omgaan met onzekerheden. Maak de onzekerheden hanteerbaar door tijdig onderzoek, kennisontwikkeling, conceptvorming, maatschappelijk debat en een goede voorbereiding (met alternatieve maatregelenpakketten). Maak daarbij sneller en meer gebruik van planologische reserveringen en organiseer de financiële reservering beter. Bereid plannen voor waarmee van de nood een deugd wordt gemaakt.

Aanbevelingen

In het advies zijn aanbevelingen uitgewerkt voor een betere besluitvorming over de daadwerkelijke fysieke investeringen op het punt van agendering, planning, financiering tot en met monitoring en evaluatie. Daarbij springen er twee in het oog:

- De gevolgen van investeringen op de lange termijn moeten beter worden meegenomen in de beoordelingssystematiek.
- Het is noodzakelijk een fonds te hebben voor strategische investeringen. De raden adviseren hiervoor het FES om te vormen tot een echt fonds met een vast uitgavenritme en de bestedingen te koppelen aan een strategische investeringsagenda die z'n basis vindt in de grote beleidsnota's (als de *Nota Ruimte*).

10.2 Publiciteit, reacties en doorwerking

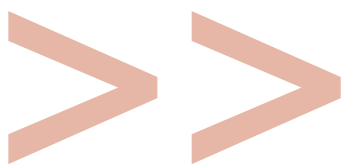
Het advies is eind november 2006 aangeboden aan de minister van VROM en is tevens verspreid onder de politieke partijen. Bij het verschijnen van de gedrukte versie is een persbericht uitgebracht. Temidden van diverse adviezen gericht op

de kabinetsformatie heeft het advies in diverse landelijke media aandacht gekregen.¹⁶

Kabinetsreactie

In de kabinetsreactie¹⁷ wordt op hoofdlijnen onderschreven dat de manier waarop met langetermijninvesteringen wordt omgegaan voor verbetering vatbaar is. Wat betreft de aanbeveling systematischer koppelingen aan te brengen in investeringsprogramma's verwijst het kabinet naar het in het coalitie-akkoord geïntroduceerde *Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport*. Daarnaast kondigt het kabinet een uitwerking van gezamenlijke spelregels aan voor de afweging en besluitvorming in het totale ruimtelijk-economische domein. Op basis van het coalitie-akkoord zal het kabinet ook een nieuwe voedings- en uitgavensystematiek formuleren voor het FES. Het kabinet onderkent het nut van nader onderzoek naar de beoordelingssystematiek van langetermijninvesteringen en geeft aan dat daarvoor nadere onderzoeken lopen en nog zullen worden gestart.

De VROM-raad wordt uitgenodigd voor nader overleg over keuzemogelijkheden in beleidsnota's, betrokkenheid van private partijen in de investeringsplanning en over het benutten van uitkomsten van ex post evaluatie in ex ante evaluaties.

¹⁶ o.a. NOS Radij-journaal, Het Financieele Dagblad, NRC-Handelsblad

¹⁷ Brief minister van VROM aan de voorzitter der Tweede Kamer onder kenmerk FEZ/2007.044375

Bijlage 1

Samenstelling raad en secretariaat

Samenstelling raad per 31 december 2006

Raadsleden

mr. H.M. Meijdam
voorzitter

prof.dr. Ch.W. Backes (m.i.v. 1 april 2006)
hoogleraar milieurecht aan de Universiteit van Utrecht

prof.dr. P.J. Boelhouwer
wetenschappelijk directeur van het OTB te Delft

mevr. drs. C.F. van Dreven
directeur van woningcorporatie Stichting Woonplus te Schiedam

prof.dr. M.A. Hajer
hoogleraar Bestuur en Beleid aan de Universiteit van Amsterdam

mevr. prof.dr. M.W. Hofkes
hoogleraar Economie van duurzame ontwikkeling, Vrije Universiteit te Amsterdam. Tevens hoofd van de Afdeling Economie en Technologie van het Instituut voor Milieuvraagstukken (IVM), Vrije Universiteit te Amsterdam

prof.dr.ir. J.T. Mommaas
hoogleraar vrijetijdswetenschappen te Tilburg

prof.ir. A. Reijndorp
zelfstandig adviseur op het terrein van stedelijk onderzoek, bijzonder hoogleraar sociaal-economische en ruimtelijke ontwikkelingen van nieuwe stedelijke gebieden aan de Universiteit van Amsterdam.

mevr. drs. A. Rijckenberg
zelfstandig adviseur ruimtelijke ordening en stedelijke ontwikkeling

mr. H.C.F. Smeets
directievoorzitter Vesteda-groep

mevr. M.A.J. van der Tas
voormalig wethouder te Apeldoorn

ir. S. Thijsen
voorzitter raad van bestuur Grontmij NV

prof.dr. P.P. Tordoir
hoogleraar Economische Geografie en Planologie aan de Universiteit van Amsterdam, zelfstandig adviseur

mevr. drs. P.J.L. Verbugt
oud-Kamerlid en woordvoerder ruimtelijke ordening van de VVD-fractie, zelfstandig adviseur

prof.dr.ir. B.C.J. Zoeteman
hoogleraar duurzaamheidsvraagstukken aan de Universiteit van Tilburg

Waarnemers

prof.dr. W. Derksen
directeur Ruimtelijk Planbureau

mevr. dr. M.A.J. Kuijpers - Linde
teamleider 'Ruimte, Infrastructuur en Mobiliteit' bij het Milieu- en Natuurplanbureau

drs. V.R. Okker
hoofd sector Economie en fysieke omgeving van het Centraal Planbureau

dr. V. Veldheer
hoofd onderzoeksgroep Wonen, Leefbaarheid en Veiligheid van het Sociaal en Cultureel Planbureau

Algemeen secretaris

drs. A.F. van de Klundert

Medewerkers secretariaat per 31 december 2006

mevr. H. Bholai
managementassistent

mevr. ir. D. Blom
projectmedewerker

mevr. C. de Booi
projectassistent

mevr. dr. M.E. Bouwman
projectleider

mevr. A.M.H. Bruines
projectassistent

drs. M. Buiten
projectmedewerker

mevr. dr. L.B.J. van Duinen
senior projectmedewerker

mevr. J.C. Floridas
gedetacheerd

ing. D. Hamhuis
senior projectleider

drs. J.S.C.M. Hoekstra
senior projectmedewerker

mevr. drs. M.P. Hoogbergen
projectleider

mevr. ir. S.P.L. Kessels-Tonino
projectleider

mevr. drs. I.L. Meijerink
senior projectleider

ir. A.P. Nieuwenstein
senior projectmedewerker

mevr. S. Post
medewerker PIOFAH

mevr. P. van Schie
medewerker DIV

dr. V.J.M. Smit
senior projectleider

mevr. J. Verhulst
hoofd bedrijfsbureau

mevr. C.I.A. de Vries
projectassistent

mevr. ir. T.T. van der Werff
projectleider

dr. T.H.C. Zwanikken
senior projectleider en
plv. algemeen secretaris

Bijlage 2

Taak en werkwijze VROM-raad

Taak van de raad

Met ingang van 1 januari 1997 trad de Wet op de VROM-raad in werking. Hiermee was de instelling van de Raad voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer een feit. Artikel twee van deze wet stelt dat de VROM-raad tot taak heeft 'de regering en de beide kamers der Staten-Generaal te adviseren over hoofdlijnen van het beleid inzake de duurzame kwaliteit van de leefomgeving en over andere onderdelen van het rijksbeleid die relevant zijn voor de hoofdlijnen van het beleid op het gebied van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer.'

Werkwijze

Naast de gebruikelijke strategische adviezen voor de middellange termijn aan het begin van beleidscycli, adviseert de VROM-raad in toenemende mate ook in andere stadia van beleidsvorming. Daarbij streeft de raad naar sectoroverstijgende, niet-verkokerde adviezen die een impuls geven aan maatschappelijke en politieke discussies en die bijdragen aan het publieke debat en aan de kwaliteit van de politieke besluitvorming. Om die ambities waar te kunnen maken, wordt in hoofdlijn de volgende de werkwijze gehanteerd.

Bij het opstellen van het jaarlijkse werkprogramma wordt getracht zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestuurlijke agenda van het departement van VROM. De wensen van de Minister(s) en omtrent de te behandelen onderwerpen en het tijdstip van advisering vormen daarbij het uitgangspunt. Er wordt ook rekening gehouden met de politieke agenda van de Tweede Kamer. En in de werkplanning wordt tijd vrijgehouden voor advisering over actuele onderwerpen waar in de loop van het jaar adviesvragen voor binnenkomen.

Bij de eerste verkenning van een adviestraject wordt expliciet afgewogen of samenwerking met een of meer andere adviesraden gewenst is. Op voorstel van de voorzitter stelt de raad vervolgens een voorlopige werkgroep aan. Met ondersteuning van het secretariaat stelt de voorzitter van deze werkgroep een startnotitie op over het te behandelen onderwerp. De samen-

stelling van de werkgroep wordt zo goed mogelijk afgestemd op de benodigde expertise. Naast een inhoudelijke terreinverkenning bevat de startnotitie ook een beschrijving van het kritische tijdpad (in relatie tot de politieke en bestuurlijke agenda) en van het beoogde type advies (bijvoorbeeld kort en op hoofdlijnen, of uitgebreid en diepgravend).

De startnotie wordt eerst in de werkgroep en vervolgens in de raad besproken. Dit debat en de startnotitie vormen tezamen het uitgangspunt voor de werkzaamheden van de werkgroep en de betrokken medewerkers van het secretariaat. De werkgroepen omvatten bij voorkeur vier à vijf raadsleden om voortvarend te kunnen werken. Om informatielacunes te vullen, kan de werkgroep onderzoek uitbesteden of interactieve bijeenkomsten (bijvoorbeeld een rondetafelgesprek) organiseren. Halverwege het adviestraject schrijft de werkgroep een korte notitie voor de raad over de stand van zaken en de dilemma's en vraagstukken waarmee de werkgroep worstelt. Deze vraagstukken en dilemma's worden besproken in de plenaire raad, mede aan de hand van een discussievoorstel van de werkgroep. Een adviesonderwerp kan in deze discussiefase zo nodig ook vaker worden besproken in de plenaire raad.

Als de vraagstukken volledig zijn geanalyseerd en oplossingsrichtingen zich aftekenen, organiseert de werkgroep zo nodig een expertmeeting om haar bevindingen te toetsen en schrijft de werkgroep een conceptadvies dat ter vaststelling wordt voorgelegd aan de plenaire raad.

Na de plenaire vaststelling door de raad wordt het advies aangeboden aan de adviesaanvrager, de minister of staatssecretaris van VROM en eventueel andere bewindspersonen. Min of meer tegelijkertijd wordt het advies openbaar gemaakt via de website van de VROM-raad, in de publiciteit gebracht en breder verspreid. Voor elk advies wordt een afzonderlijk nazorgtraject bepaald, afhankelijk van de aard van het advies.

Bijlage 3

Financieel overzicht 2006

De VROM-raad heeft een eigen begrotingsartikel: 01.99.72, onderverdeeld in drie onderdelen: ambtelijk personeel, overige personele uitgaven en algemene uitgaven. In onderstaand financieel overzicht van de VROM-raad zijn de begrote verplichtingen en uitgaven voor 2006 opgenomen, alsmede de gerealiseerde verplichtingen en uitgaven in 2006. Het budget ambtelijk personeel en overige personele uitgaven is samengevoegd in het overzicht.

Posten personeel

De formatie van het secretariaat van de VROM-raad kon in 2006 maximaal 19 fte's omvatten. In de begroting is een taakstelling voor de inhuur van externen door de VROM-raad verdisconteerd. Er zijn minder personele verplichtingen aangegaan en uitgaven gedaan dan begroot. Formatieruimte voor het bedrijfsbureau is niet volledig ingevuld.

Een toenemend deel van de ondersteunende werkzaamheden is ondergebracht bij centrale eenheden van het departement. Detacheringen waren eveneens van invloed op de relatief lage personele uitgaven.

Posten materieel

Ook dit jaar was er sprake van een korting op het materiële budget. Desalniettemin liggen de gerealiseerde verplichtingen en uitgaven lager dan de oorspronkelijke raming. Over de hele linie is zuinig gewerkt. Bovendien zijn dit jaar verhoudingsgewijs veel briefadviezen verschenen die relatief lage materiële kosten met zich meebrachten. Daarnaast zijn materiële kosten gespreid over meerdere raden in de gevallen van gezamenlijk advies.

Financieel overzicht 2006

Financieel overzicht 2006	Verplichtingen		Uitgaven	
	Begroting 2006	Realisatie 2006	Begroting 2006	Realisatie 2006
Artikel 01.99.72 (bedragen x € 1000)				
ambtelijk personeel				
overige personele uitgaven ¹⁸	1.615	1.453	1.615	1.472
algemene materiële uitgaven	442	369	442	363
Totaal	2.057	1.822	2.057	1.835

¹⁸ Inclusief loonbijstelling ambtelijk budget

Bijlage 4

Recente publicaties raad¹⁹

Publicaties 2006

Slimmer investeren. Advies over het besluitvormingsproces bij strategische rijksinvesteringen
November 2006 (Advies 057)

Groeten uit Holland, qui è fantastico! Advies over vrije tijd, toerisme en ruimtelijke kwaliteit
Oktober 2006 (Advies 055)

Stad en stijging: sociale stijging als leidraad voor stedelijke vernieuwing
Oktober 2006 (Advies 054)

Briefadvies Noordvleugel
Mei 2006 (Advies 056)

Werklandschappen: een regionale strategie voor bedrijventerreinen
Mei 2006 (Advies 053)

Briefadvies Zuiderzeelijn
April 2006 (Advies 052)

Ruimte geven, ruimte nemen. Voorstellen ter verbetering van de uitvoering van het ruimtelijk beleid
Maart 2006 (Advies 051)

Schiphol. Meer markt voor de mainport? Advies in het kader van de evaluatie van het Schipholbeleid
Januari 2006 (Advies 050)

Publicaties 2005

Geen dijkbreuk, geen trendbreuk
Oktober 2005 (Advies 049)

*Milieu en de kunst van het goede leven
Advies voor de Toekomstagenda Milieu*
Oktober 2005 (Advies 048)

Voorbij of vooruit? Woningcorporaties aan zet
Oktober 2005 (Advies 047)

*Verslag van het debat over de evaluatienota
klimaatbeleid*

Debat gehouden op 30 september 2005 met leden van de VROM-raad en de Energieraad
Het verslag is een gezamenlijke uitgave van de VROM-raad en de Energieraad

Oude bomen? Oude bomen moet je niet verplanten
Maart 2005 (Advies 046)

Publicaties 2004

Energietransitie: klimaat voor nieuwe kansen
December 2004 (Advies 045, in samenwerking met de Algemene Energieraad)

Op eigen kracht. Eigenwoningbezit in Nederland
November 2004 (Advies 044)

De betekenis van het eigen woningbezit
2004 (Achtergrondstudie 017)

*Nederlandse steden in internationaal perspectief:
profilieren en verbinden*
Oktober 2004 (Advies 043)

*Essays Nederlandse steden in internationaal
perspectief*
2004 (Achtergrondstudie 016)

¹⁹ Voor een volledig overzicht van publicaties sinds 1997 wordt verwezen naar de website van de VROM-raad: www.vromraad.nl

'Meerwerk'. Advies over de landbouw en het landelijk gebied in ruimtelijk perspectief
Oktober 2004 (Advies 042)

Advies over de Nota Ruimte
Juni 2004 (Advies 041)

Buiten Bouwen
Mei 2004 (Advies 040)

Gereedschap voor Ruimtelijke Ontwikkelingspolitiek
April 2004 (Advies 039)

Essays ruimtelijke ontwikkelingspolitiek
2004 (Achtergrondstudie 015)

Publicaties 2003

Omgaan met overmaat. De vermogens van de woningcorporaties als sturingsopgave
September 2003 (Advies 038)

Verantwoorde risico's, veilige ruimte
Juni 2003 (Advies 037, in samenwerking met de Raad voor Verkeer en Waterstaat)

Risico's en veiligheid. Een historische schets
2003 (Achtergrondstudie 014)

Publicaties 2002

Milieu en Economie: Ontkoppeling door Innovatie
December 2002 (Advies 036)

Haasten en onthaasten in de stedelijke herstructurering; Advies over de herstructurering van stedelijke woonmilieus
November 2002 (Advies 035)

Minder blauw op straat? Advies over regionaal waterbeheer en ruimtelijke ordening in de 21e eeuw
September 2002 (Advies 034)

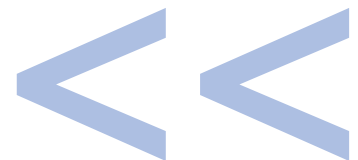
Aan de overkant van het water wonen ook mensen, verslagen van vier rondetafelgesprekken over water in de regio
2002 (Achtergrondstudie 011)

Enkele aansprakelijkheidsvraagstukken in relatie tot waterbeheer 21e eeuw
2002 (Achtergrondstudie 012)

Impuls voor ruimtelijke investeringspolitiek; advies naar aanleiding van de (ICES-) investeringsimpuls 2002
Juni 2002 (Advies 033)

Studies ten behoeve van het VROM-raadadvies Impuls voor ruimtelijke investeringspolitiek
2002 (Achtergrondstudie 013)

Smaken verschillen: multicultureel bouwen en wonen
Maart 2002 (Advies 032)

VROM-raad
Oranje Buitensingel 6
Postbus 30949 - IPC 105
2500 GX Den Haag
telefoon (070) 339 15 05
fax (070) 339 19 70
e-mail: vromraad@minvrom.nl
website: www.vromraad.nl

Colofon

Jaarverslag 2006

Overname van teksten is uitsluitend toegestaan onder bronvermelding

Vormgeving

Drupsteen + Straathof, Den Haag

Drukwerk

OBT bv, Den Haag

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van de illustraties te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die denken enige aanspraak te kunnen maken op de illustraties, kunnen zich wenden tot de uitgever.

ISBN 978-90-8513-030-7

